

Mielőtt egy beszerző szervezet aláír egy szerződést egy szállítóval, a szerződés általában átmegy egy ajánlatgyűjtési eljárásán. A beszerzésre először egy pályázatot írnak ki, és a szállítók ajánlatokat tesznek a pályázat időtartama alatt. Az eltelt idő az ajánlattételek kezdete és vége között eltarthat napokig, illetve hetekig is, attól függően, milyen méretű a beszerzés. Minden nagyobb beszerzéshez, amely egy bizonyos pénzügyi határ fölé esik, általában nagyobb pályázati kiírás szükséges, ami több papírmunkával jár és magasabb szintű jóváhagyást igényel.

Azért, hogy ki lehessen játszani ezeket a szabályokat, a beszerző - tisztességtelen szándékkal - a nagyobb értékű szerződéseket kettő vagy több kisebb szerződésre bonthatja szét. Például: 40.000 € szerződést két 20.000 € szerződésre bonthatja szét, mert a 25.000 € értéket meghaladó beszerzésekre beszerzési pályázatot kell kiírni. A beszerző az így létrejött kisebb szerződéseket kedvezményezett szállítókkal kötheti meg.

Egy adatelemzéses megközelítés

Átnézhetnénk a szerződésállományt sorról sorra, de esetleg több tízezer adatsort kellene átvizsgáljunk, így nehéz lenne manuálisan elvégezni a vizsgálatot és rengeteg időt is venne igénybe. Ehelyett, az ACL kimagasló adatelemző képességeit kihasználva, gyorsan és könnyedén rá lehet világítani a kérdéses szerződésekre és még a szállítók és a beszerzők közötti kapcsolatok is kimutathatóak.

Rendellenességek keresése a szerződésállományban

Ha egy beszerző együttműködik egy szállítóval, hogy elkerüljék a hosszabb beszerzési eljárást, általában az átlagosnál rövidebb idő telik el az ajánlattétel és a szerződés megkötése között. Hosszabb időszak szerződéseit megvizsgálva az átlagos szerződéskötési idő rövidebb a kedvezményezett szállítónál, mint a többiekénél.

Átvizsgálva adatainkat megállapíthatjuk, ha egy szállítónál kiugróan alacsony az ajánlattétel és a szerződések megkötése közötti átlagosan eltelt idő, pl. mindössze 2 nap. Az is jól látható, ha a szállító számláihoz tartozó összköltség viszonylag magas a többi szállítóhoz képest.

A szállító és a beszerző közötti kapcsolat megtalálása

Magában a tény, hogy a szállító átlagos ajánlattételi időszaka nagyon rövid, még nem bizonyíték arra, hogy visszaélés történt. Lehet olyan szállító, aki csak kis értékű szerződéseket teljesít, ami kevésbé terjedelmes eljárással jár. Hogy valójában visszaélést találjunk, még mélyebbre kell ásunk. Mivel találtunk egy gyanús szállítót, a következő lépés, hogy visszatérjünk a szerződésállományhoz és megállapítsuk az esetleges kapcsolatokat a szállító és egy adott beszerző között. Pl. ha az egyik beszerző kötötte meg a gyanús szállítóval kapcsolatos szerződések 90%-át, akkor máris bebizonyosodott a kapcsolat közöttük.

Megbontott szerződések vizsgálata

Bár felderítettük a szoros kapcsolatot a szállító és a beszerző között, még mindig meg kell határoznunk, hogy valójában történt-e szabálysértés. Kifejezetten arra vagyunk kíváncsiak, hogy az összetettebb beszerzési eljárás elkerülése érdekében történt-e szerződések szétbontása két kisebb részre. Ha ilyet találunk, ez egyértelmű jele lenne a visszaélésnek.

A szabály a szervezetenél, hogy a 25.000 € összértéknél nagyobb szerződések hosszabb ajánlattételi eljárást igényelnek, és többlet papírmunkával járnak. Ezért, ehhez az értékhatárhoz közeli szerződések vizsgálata jó kiindulópont. Először azokat a szerződéseket keressük, amelyek értéke megközelítőleg 25.000 €. Ez azonban még csak fél siker, a második szerződést is meg kell találnunk, aminek a szerződésszáma valószínűleg megegyezik a valamelyik közeli sorszámú szerződés számával. Ezeket az egymást követő szerződéseket együtt kell látnunk ahhoz, hogy tudjuk tényleg meg lettek-e bontva.

Átböngészve az adatokat láthatjuk, hogy vannak egymás utáni szerződések, egyező ajánlattételi nappal illetve szállítóval. Ez alapján következtethetünk arra, hogy ezek a szerződések valószínűleg meg lettek osztva.

A gyanús, megbontott szerződések listájának létrehozása

Ugyanabban a nézetben láthatóak a rendben lévő szerződések is, különböző beszerzőkkel, ajánlati dátumokkal és szállítókkal. Ezeket célszerű kiszűrni.

Eredményül megkapjuk a gyanús szállító azon bontott szerződéseit, melyeket a gyanús beszerző közreműködésével kötött. Tanulmányozva az összköltség adatot feltűnő, hogy mindegyik szerződés párban az első értéke 24.900, 24.950, 24.990, ... Euró. Gyanús, hogy ilyen sok pár egymást követő szerződéshez ugyanaz a beszerző, szállító és ajánlattételi nap tartozik; valamint hogy az első szerződések értéke éppen csak a meghatározó határ alatt van.

Korábbi dolgozókkal való kapcsolatok keresése

Hogy teljes legyen az elemzés, vizsgáljuk tovább a szállító és a beszerző közötti kapcsolatot. Az egyik dolog, amire gondolhatunk, hogy régen együtt dolgoztak. A szervezetnél korábban dolgozók listáját megvizsgálva megnézhetjük, hogy dolgozott-e valaki korábban a szállítóéhoz hasonló névvel (vagy azonos lakcímmel, telefonszámmal, stb.) a cégnél.

Például van olyan korábbi dolgozó, akinek hasonlóan "hangzik" a vezetékneve mint a szállító cég neve. Az eredmény azt sugallja, hogy korábban a szállító és a beszerző együtt dolgoztak. Ennek a korábbi kapcsolatnak köszönhetőek a szerződéseik.

Összegzés

Az ACL automatikusan rögzíti és dokumentálja az audit lépéseit. Összefoglalhatjuk, hogy milyen lépéseket tettünk a szerződésállomány vizsgálatánál:

- Először megvizsgáltuk a szerződésállományt, hogy a szállítóknál találunk-e rendellenességeket, például az átlagos ajánlattételi/szerződéskötési időszaknál rendszeresen rövidebb átfutási időt valamelyik szállító esetében.
- Majd megtaláltuk a kapcsolatot a szállító és a beszerző között, miután csoportosítottuk a beszerzők munkáit szállítók szerint.
- Belenézve a közvetlenül a limit alatti szerződésekbe megállapítottuk, hogy a beszerző és a szállító az összetettebb beszerzési eljárást - nagy valószínűséggel - a szerződések szétbontásával kerültk meg.
- Ekkor elkülönítettük azokat a szerződéseket, amelyeknél egyező volt az ajánlat dátuma és a szállító, majd kiemeltük ezeket a gyanús szerződéseket.
- Végül, megvizsgálva a korábbi dolgozók listáját felfedeztük, hogy a beszerző és a szállító valószínűleg korábban együtt dolgozott a szervezetnél.

További tennivalók

Most, hogy sikerült a visszaélést felderítenünk, következő lépésként meg kell keresnünk a valódi forrásdokumentumokat annak érdekében, hogy megbizonyosodjunk arról, hogy a szerződés-párok tényleg összetartoznak-e.

Mint belső ellenőr elgondolkozhatunk a következő kérdéseken:

- Ez hogy történhetett meg?
- Hogyan előzhetjük meg az ilyen esetek előfordulását a jövőben?

Az ACL adatelemző megoldásait alkalmazva, megerősíthetjük feltételezéseinket és meghatározhatjuk azokat a területeket, amelyek a továbbiakban alaposabb ellenőrzést igényelnek.

Elérhetőség

MemoLuX Kft.
1146 Budapest,
Thököly út 137.
Telefon: 06 1 460-7403
Fax: 06 1 460-7493